

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dissertationes Ad Jus Publicum Romano-Ecclesiasticum

Bessel, Johann Franz

Coloniæ, 1715

VD18 14847493

§. I. De Potestate Legislativa Summi Pontificis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61383](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61383)

patus. Cæterum ex regno Neapolitano ad Pontificem etiam spectat Benevento, ex medio ferme Neapolitani regni gremio. Nihilominus utraque Sicilia à sede Pontificia dependet jure feudi, estque feudum Pontificium.

⁴ His terris Italicis accedit in Galliâ Comitatus Avenionensis, Avignon, cujus caput eodem no-

mine appellatur Avignon, urbs magna & pulchra in Provincia sive Provence, ad Rhodanum, quam urbem interfecat fluvius Sorgue. In hac urbe anno 1303. Universitas & Archi - Episcopatus fundatus. Hanc urbem anno 1348. à Joanna Caroli II. Comitis in Provence filia, titulo emptionis acquisivit summus Pontifex Romanus.

DISSERTATIO II.
DE
POTESTATE SUMMI PRINCIPIS
ECCLESIASTICI.

PRæterea dignitas summi Principis Ecclesiastici vel maxime relucet ex ejusdem potestate, à qua non minimum mutuatur splendorem, & à qua metimur fulgorem Majestatis. Frustra equidem Majestatem ambiret, à quo omnis potestas procul exularet; quapropter qui ad Pontificis Majestatem non cupit caligare, eamque non fictitiam intueri, ejusdem Imperii radios universum orbem perstringentes oportet investigare. Hinc fit

§. I.
DE POTESTATE LEGISLATIVA SUMMI
PONTIFICIS.

SUMMARIUM.

1. Summus Pontifex habet potestatem legislativam immediatè à DEO.
2. Potestatem hanc potest exercere

summus Pontifex electus, licet nondum sit coronatus. 3. Potest legem universalem condere, etiam non requisito consensu

K 3

consensu Cardinalium. 4. Potest legem universalem prescribere toti Ecclesie, etiam extra Concilium. 5. Lex Pontificia & universalis obligat omnes omnino Christianos. 6. Num etiam Protestantes & reliquos A catholicos? 7. Quid operetur pax religiosa? 8. An lege Ecclesiastica obligentur non Christiani sive infideles. 9. An summus Pontifex obligetur propriis legibus, & vis legis quotuplex sit?

Quæres 1. An summus Princeps Ecclesiasticus potestatem legislativam habeat immediatè à DEO concessam?

Resp. Affirmativè Suarez de LL. lib. 4. c. 3. n. 10. Reding. de LL. quest. 16. a 1. Controv. 1. n. 10. Gibalinus l. 5. c. 3. q. 3. §. 3. & 13. D. Francisc. Schmier Tract. de jure leg. c. 5. sect. 2. §. 1. est conclusio catholica.

Prob. 1. ex illa Joann. 21. pascite oves meas. Math. 16. quodcumque ligaveris &c. secundo ex c. 3. dist. 21. tertio c. 1. c. 2. dist. 19. c. 16. c. 18. caus. 24. quest. 1. quarto ex ratione, quia ex dictis summus Pontifex est caput Ecclesie & Vicarius Christi c. 13. de Judic. certè non ab homine sed à DEO constitutus; si igitur Deus, etiam à Deo constitutus Pontifex habet sibi concessam potestatem legislativam. Quod si

Dicas ex allatis textibus & ratione tantummodo probari, quod summus Pontifex regendi, non etiam Leges ferendi potestatem à DEO sit adeptus.

Resp. Quod potestas pascendi & ligandi amplior sit, quam ut con-

10. à quo tempore leges Pontificie incipiant obligare? 11. Ubi leges universales Pontificie debeant promulgari? 12. Solvuntur objectiones. 13. An ad hoc ut leges Pontificie obligent, requiratur acceptatio populi Christiani? 14. Solvuntur objectiones. 15. An & quatenus Græci obligentur legibus universalibus Pontificis? 16. An lex Pontificia obliget in conscientia?

stringatur ad solum regendi munus, ipsum legis vinculum videtur esse illa ligatura, quam summus Pontifex in terra pro suo facit arbitrio; ex quo enim superior, Rector & caput est fidelium, est quoque legislator. per c. 3. de Constit. ibi: *translato sacerdotio necesse est, ut legis translatio fiat.* Quia omnis communitas perfecta requirit potestatem superiorem, non qualemcunque sed legislativam. quapropter in c. 7. dist. 19. Agatho Papa ait, *sic omnes Apostolica sedis sanctiones accipiendæ sunt, tanquam ipsius divini Petri voce firmata sint, & Stephanus Papa c. 4. ead. dist. ait: Quia in speculum & exemplum S. Romana Ecclesia, cui nos Dominus præesse voluit, proposita est, ab omnibus, quicquid statuit, quidquid ordinat, perpetuo & irrefragabiliter observandum est.* Innocentius III. in c. 3. de Translat. Episcop. inquit: *Non humana sed divina potius auctoritate dissolvi, quæ Romanus Pontifex (qui non puri hominis, sed Dei vicem gerit in terris) Ecclesiarum necessitate vel utilitate pensata, dissolvit,*

dissolvit, adde c. 6. *caus. 25. quest. 1. c. ult. de Constit.*

2. *Quest. 2. An Romanus Pontifex legitime electus absque ulla confirmatione, consecratione, coronatione, potestatem legislativam exercere possit?*

Resp. Affirmative & prob. *ex c. 1. dist. 23. ubi Nicolaus II. in Concilio Lateranensi ita decernit: Electus tamen, sicut verus P. ipse obtineat auctoritatem regendi Romanam Ecclesiam, & disponendi omnes Facultates illius, quod Beatum Gregorium ante suam consecrationem, fecisse, cognovimus. Idem statuitur in Extravag. ult. de sentent. Excomm. inter commun.*

Ratio est, quia summus Pontifex, cum superiorem in terris non reveretur, confirmatione opus non habet, sed quamprimum canonicè & legitime electus est, divinâ auctoritate tanquam verus Christi Vicarius & divi Petri successor potestatem Ecclesiasticam nanciscitur; Cardinales siquidem, non ut Canonici Episcopo, jus aliquod summo Pontifici per Electionem tribuunt, sed nudam personam designant, in quam immediatè Deus supremam Ecclesiæ potestatem transfert *c. 6. de Elect.* & ibi: *Gonzalez. n. 15. c. 13. qui filii sint legitimi.* Neque consecratio quidquam de jurisdictione confert sed ordinis duntaxat potestatem indulget; minus coronatio aliquid præstat, cum magis ceremonialis sit quam substantialis.

Quæres 3. An Romanus Pontifex legem universalem independentè à Cardinalibus ferre possit?

Resp. Affirmative, ita Abbas in *c. 2. de Clericis non resident.* Felinus in *Rubric. de Constit. n. 2.* Suarez, *d. 1. num. 14.* Reding. *loc. cit. n. 11.*

Ratio est, quia Romanus Pontifex eandem obtinet potestatem quam obtinuit S. Petrus, *Extravag. 1. de Major. & obed. inter commun.* sed D. Petrus habuit potestatem condendi Leges independentè à consilio Cardinalium, illius enim ætate necdum erat erecta Cardinalium dignitas, & Apostoli licet in Ministerium & adjutorium Petri fuerint assumpti, non tamen in plenitudinem & consortium summæ potestatis. ergo, vide *c. 16. & seqq. caus. 9. quest. 3.*

Objicies. In constitutionibus Pontificiis sæpius occurrit hæc clausula: *de fratrum nostrorum consilio;* Ergo Pontifex sine Cardinalium consilio nequit legem universalem condere.

Resp. Explic. antec. ita ut illa clausula importet necessitatem adhibendi Cardinales ad constitutionis valorem N. ad majorem deliberationem & rei constitutæ ponderationem denotandam C.

Quæres 4. An summus Pontifex extra Concilium generale possit leges universales pro totâ Ecclesiâ præscribere?

Resp. Affirmative, AA. non solum illi, qui extra Galliam docent Pontificem esse supra concilium, sed etiam iidem, prout latè ostendit

dit

dit Gibalinus *lib. 5. c. 3. quest. 3. §. 7. §. 13. & 14.*

Prob. Conclusionem hanc tum ex *dd. Dissert. 1.* tum ex *quest. 1.* cum enim Pontifex maximus jurisdictionem suam immediate nactus sit à Deo, neque in exercitio illius pendeat à concilio, utpote quod ab ipfomet approbari & congregari debet, *c. 4. de Elect.* nec continuo, & quoties poscit Ecclesiæ utilitas convenire possit, poterit indubiè Pontifex leges sine Concilio præscribere. Denique in Monarchia sive Regimine Monarchico hæc potestas legislativa est penes unum principem, atqui Statum & Regimen Ecclesiasticum esse Monarchicum, dictum est. Ergo

Objicies. *1. Matth. 18.* Christus omnibus Apostolis dixit, *quacunque alligaveritis super terram. Joan, 20. sicut me misit vivens Pater, & ego mitto vos.* Ergo potestas ferendi leges universales, est data toti Ecclesiæ, non autem soli Capiti Ecclesiæ.

Resp. N. Conseq. quia ibi potestas ligandi atque solvendi Apostolis, eorumque in officio successoribus limitate tantum pro suis determinatis Ecclesiis concessa fuit, claves verò totius regni cælorum nulli quam Petro ejusque successoribus sunt commissæ, sicut aliud est claves ararii habere, & pecuniam ex arario, quia illud plenitudinem, hoc portionem tantum potestatis ostendit; ita aliud est, clavem habere Regni cælorum, aliud potestatem ligandi & solvendi, hoc

enim partem, illud totum significat.

Quæres 5. *An lex Pontificia & universalis obliget omnes Christianos cujuscunque sexus, conditionis & dignitatis sint?*

Resp. Affirmativè & prob. *c. 1. de Constit. e. 4. de Majoritate & obedientia. Extravag. 1. eod. inter communes c. 13. de judic.*

Ratio est, quia dum Apostolo Petro totius Ecclesiæ cura est concessa, ac omnium ovium salus concredita, non potest ab Imperio legum Ecclesiæ universalium se subtrahere, nisi qui extra aut supra Ecclesiam semet constitutum inani cogitatu finxerit, ergo sine differentia sexûs & conditionis supremi & infimi, mares & feminæ, summo Pontifici legem universalem promulganti obedire tenentur.

Quæres. 6. *An Protestantes & reliqui Acatoli ab observantia legum Ecclesiasticarum sint immunes?*

Nota. Protestantium nomine veniunt & nuncupantur tum illi qui sunt Augustanæ Confessioni addicti, qui se alio nomine vocant Evangelicos, tam etiam Reformati sive Calvinistæ. Quo præmissis:

Resp. Hos in foro externo & contentioso non adstringi legibus Pontificiis, sed transgressoribus concessam esse impunitatem & permiffam immunitatem, quoad omnia ea quæ ex illorum articulis fidei dependent. Quam immunitatem 7 obtinuerunt per pacem religiosam, quæ

quæ inita fuit primò Passavii anno 1552. ac postmodum in Comitii Augustanis anno 1555. & denique in instrumento pacis Westphalicæ art. 5. & 7. aucta. Quæ immunitas eousque extenditur, ut injuriarum conveniri possit, qui aliquem Confessioni Augustanæ addictum vocaret hæreticum. Quoad forum autem internum negativam de jure non improbabiliter tenent D. König. *ad tit. de Constit. n. 12.* P. Engel. *ibid. n. 16.* Wiestner. *n. 98.* & aliis tum *ex can. 5. dist. 45.* tum etiam ex hac potissimum ratione: quod quicumque sacro baptismatis fonte expiantur, januam Ecclesiæ ingrediuntur, ac Christo omnium Salvatori, ac consequenter etiam ejus in terris Vicario subjiciuntur. Atqui Protestantes per baptismatis lavacrum in Ecclesiam ingressi sunt. Ergo Christo omnium Salvatori ac ejus in terris Vicario subjiciuntur, proinde immunitatem ab ejus legibus pro foro interno & animæ nequeunt prætere.

Accedit, quod videamus passim ab illis & quidem sub peccato observari constitutiones prohibitorias matrimonium in gradibus prohibitis, præscriptionem cum malâ fide &c. quas tamen constitutiones à summis Pontificibus latas, & leges Ecclesiasticas nemo inficias ibit. Quæ de re audiatur Lauterbachius Augustanæ Confessioni addictus, quondam Cameræ Imperialis Assessor & Jctus celeberrimus *in proœmio ff. S. 9. n. 16.* ubi ait: *In causis Ec-*

clesiasticis & quæ conscientiam concernunt, Jus Canonicum Civili regulariter præfertur, nisi contrarium usu receptum. item n. 17. In causis quæ Jure Imperii non omnino, vel non perspicuè satis, definitæ sunt, expresse Juris Canonici decisiones, cum supra memoratâ semper restrictione observantur. c. 1. de N. O. N. Ex quo sic liceret inferre:

Ex ipsissima Dominorum Protestantium doctrinâ Jus Canonicum (quod nihil est aliud, quam Jus Ecclesiasticum à summis Pontificibus conditum) quo ad conscientiam observandum est in illis causis, quæ Jure Imperii non omnino vel non perspicuè satis definitæ sunt. Sed in nullo Jure Imperii, nullisque in pacificationibus clarè decisum aut definitum est Dominos Protestantes quo ad vim directivam & in foro interno esse exemptos à legibus Ecclesiasticis.

Ergo standum est sacris Canonibus statuentibus omnes Christianos (quales sunt utique Protestantes) legibus ecclesiasticis esse adstrictos.

Dices. Contrarium per pacificationes introductum, & usu hucusque receptum est. Ergo.

Resp. Neg. Suppositum, contrarium unquam introduci potuisse, cum obligatio quoad forum internum, utpotè res spiritualis sub pacificationes statuum Imperii cadere nunquam potuerit.

Deinde Schneidewinus Protestantium religionis, author famosissimus vocat Innocentium *Patre Veritatis*

L

Veritatis Inst. §. actionum. §. 27. debet. ergo agnovit vera esse, quæ per Pontifices sunt statuta. Atqui per Pontifices statutum est, leges ecclesiasticas obligare in conscientia omnes Christianos, inter quos sunt revera Protestantes, ergo Schneidewinus etiam hanc obligationem in conscientia agnovit esse veram.

Ego hujus quæstionis discussionem ac objectionum contra opponendarum resolutionem non sine causa relinquo Dominis Theologis.

Corollarium. infertur: ab hac pace religiosa ac etiam à nomine Protestantiam penitus excludi noviter irrepentem, in angulis tamen adhuc latentes, venenosa dogmata clandestine spargentes *Pietistas*, aliosque *Sectarios*, *Anabaptistas*, *Quietistas*, qui etiam hodie dum omni protectione & immunitate sunt in Germania destituti, ac proinde propriè veniunt ac comprehenduntur sub nomine hæreticorum, & pœnis contra hæreticos latis subjacent. Pœnæ verò quibus tales hæretici subjiciuntur sunt hæ:

Primò inter pœnas spirituales se offert excommunicatio, severitate exquisitâ eminens, nam illa constringit ipso jure hæreticos. *c. 9. c. 13. & 15 de hæretic. 2.* post bullam cœnæ, vinculo constringit tam valido, ut ut disrumpere nemo possit, nisi Pontifex. Trident tamen *Sess. 24. cap. 6. de Reform.* concessit Episcopis facultatem absolvendi ab hæresi occultâ in foro conscientia, quam

constitutionem an recantet Bulla Cœnæ, inter authores non convenit; in Germaniâ tamen quin competat Episcopis, non est dubitandum. 2. irregularitatem incurrunt prædicti hæretici *d. c. 9.* 3. Pœna spiritualis est privatio dignitatum Ecclesiasticarum, officiorum, beneficiorum, & inhabilitas ad illa. *d. c. 9. de hæretic. cap. 2. cap. 12. & 15. eod. in 6.* 4. Pœna est infamia *can. 17. caus. 6. quest. 1.*

Secundò. Succedunt pœnæ temporales, inter quas prima est *publicatio bonorum*, si liberos orthodoxos non habeant, hi enim fisco præferuntur. *l. 4. princ. & §. 1. l. 19. C. de hæretic. cap. 10. eod. tit.* quin imò ex die admissi criminis ipso jure fisco sunt obnoxia, ita ut sententia declaratoria criminis retrahatur ad diem admissi, liceatque fisco alienationes interim factas, retractare. *c. 19. de hæretic. in 6.* 2. Pœna temporalis est *intestabilitas.* *l. 4. §. 5. C. de hæretic. c. 13. §. credentis. eod.* Si tamen ante sententiam declaratoriam criminis testamentum talis hæreticus confecerit, existimem id non ipso jure esse irritum, sed per sententiam demùm infirmari. Nam *in cit. c. 13.* non absolutè dicitur, quod facultatem testandi hæreticus non habeat, sed quod facultatem liberam non habeat, adeoque hoc saltem indicatur, secuta sententiâ & publicatione bonorum, testamentum infirmari. Sanchez. *lib. 2. in Decal. c. 24. n. 3.* 3. Pœna est incapacitas succedendi

ex testamento vel ab intestato. l. 4. §. 2. l. ult. C. de heretic. c. 13. §. credentes. eod. tit. hinc inferitur, quæ hæreticis relinquuntur, non fisco cedere, sed cohæredi, aut substituto, vel si neque cohæres adsit aut substitutus, proximioribus ab intestato. Nam ut memorati textus satis arguunt, hæretici censentur potius jure incapaciam, quam indignorum, quæ autem incapacibus relinquuntur, habentur pro non scriptis, adeoque fisco obveniunt. l. 17. ff. de pæn. 4. Pœna est, quod eximantur liberi potestate patria, ita ut latâ sententiâ jam ex die commissi criminis sui juris fuisse intelligantur. c. 2. §. fin. de heretic. in 6. 5. Pœna est, quod hæreticus amittat potestatem dominicam, dominium feudale, ac jura id genus alia. c. fin. d. 1. probabile tamen est, quod non ipso facto hæreticus hæc jura amittat: sed demum post sententiam declaratoriam criminis, per ea quæ tradit Sanchez. lib. 2. in Decal. c. 24. n. 8. Pœnis hæctenus relatis onerantur bona & jura hæreticorum. pœnæ corporales variant, quandoque enim in carcerem hæreticus detruditur, quandoque etiam ultimo plectitur supplicio, aut pœnâ aliâ afficitur. Ubi refert, num hæreticus ducatur pœnitentiâ ac errorem detestetur, an in Sectâ perfractè ac pertinaciter persistat. Ille perpetuo punitur carcere vel pœnâ mitiore, si justa causa intercedat. cap. 15. §. fin. de heretic. c. 12. eod. tit. in 6. Iste ultimò afficitur supplicio,

ac, ut testantur Farinac de heres. quest. 189. n. 4. Clarus §. heresis n. 7. & alii, igne perimitur.

Liberi hæreticorum ac Nepotes eorum pœnas sufferunt sequentes: 1. privantur hæreditate & bonis omnibus paternis. cap. 10. de heretic. cap. penult. eod. in 6. 2. fiunt irregulares, ita ut promoveri nequeant ad Ss. ordines, si per lineam paternam descendant. c. 2. §. heretic. cap. 15. d. 1. in 6. 3. Repelluntur ab officiis publicis. d. cap. 2. §. heretici. 4. Redduntur inhabiles ad beneficia Ecclesiastica. d. cap. 2. Sunt qui censent, insuper subire jacturam famæ, ac illis quoque beneficiis excidere, quæ ante lapsum parentum receperunt; verum erubescimus sine lege loqui.

Quæres. 7. An infideles, quales sunt Judæi, Saraceni, Ethnici, Machometani &c. Legibus Pontificiis obligentur?

Resp. Negative ita Suarez. d. l. 4. c. 19. n. 2. Gonzalez. in cap. 1. de Constit. n. 8. est communis DD. assertio.

Prob. per c. 8. c. ult. de divori. c. 4. de consang. & affin. c. 18. caus. 11. q. 1. Concil. Trid. Sess. 14. de Reformat. c. 2. & ratio est, quia in infidelibus deficit jurisdictio Ecclesiastica, quippe quæ non exercetur, nisi in illos, qui per characterem baptismalem Christiano nomine insigniti, Christo & ejus Vicario subsunt, quid enim, ait Apostolus, 1. Corinth. 5. mibi de iis, qui foris sunt,

L 2

Quæres,

Quares, 8. *An summus Pontifex obligetur propriis legibus, sive legibus ab ipso latis?*

2. Distinguunt DD. inter vim legis coactivam & directivam, vis coactiva dicitur, quæ transgressorem pœnæ reddit obnoxium, vis directiva dicitur, quæ reatum conscientia inducit; directiva rursus alia est directa, quæ directè atque ex vi immediata legis obligat conscientiam, indirecta, quæ non tam ex virtute & fine, quam occasione legis obligat conscientiam.

Resp. 1. Summus Pontifex non tenetur vi coactivâ legum suarum, est communis DD. Catholicorum, ex ratione, quia Pontifex in Hierarchia ecclesiastica est supremus, ex dd. adeoque non habet judicem à quo judicetur, condemnetur & puniatur. Colligitur ex *dissert. preced.* & quæ ibi objecta sunt contra superioritatem Pontificis, huc applicari possunt.

Resp. 2. Neque etiam vi directivâ directâ legum suarum Pontifex obligatur, AA. catholici fere communiter.

Ratio, quia ut dicitur *in l. 51. ff. de recept. qui arbit.* nemo imperare sibi, aut seipsum prohibere potest. ad quam L. glossa finalis tradit illud Brocardicon: *Imperativus caret prima personâ*, nimirum omnis obligatio directa supponit in imperante superioritatem, & in faciente subjectionem, quæ cum deficiat in Legislatore respectu sui ipsius, deficit quoque obligatio directa per

legem intentâ, & ita intelligendi sunt textus *in c. 20. de Elect.* ibi: *Sucessoribus suis nullum potuit hac in parte præjudicium generare. c. 3. §. ceterum sancta de V. S. in 6.* ibi: nec successorem suum (nimirum lex antecessoris) quomodolibet obligavit, cum non habeat par in parem imperium.

Objicies cum Suarez. *de LL. lib. 3. c. 35.* quod ratio dicet, non aliter à Deo summo Pontifici potestatem legislativam fuisse concessam, quam ut pari obligatione patiatur legem à se ferendam, qui proinde instar Ministri Dei inter ceteros sibi tanquam membro communitatis ferat legem, sicque diversa ratione fit sibi ipsi superior & inferior.

Resp. N. quod recta ratio dicet, ut summus Pontifex tam sibi, quam ovibus legem ponat, alias si sibi legem poneret, nec ipse, nec successor legem abolere posset. Potestas ligandi & leges ferendi est pro ovibus & fidelibus Ecclesiæ, ipse autem non est ovis, sed pastor, non fidelis subditus sed caput.

Objicies. 2. *in c. 7. caus. 25. quest. 1.* Negat Zosimus Papa, quod Apostolicæ Sedis autoritas Patrum statuta immutare valeat, adeoque supponere videtur, quod etiam Pontificem ligent, ergo Pontifex successor obligatur decretis antecessorum.

Resp. Explic. antec. & est dicendum, quod Zosimus ibidem per statuta Patrum intelligat Decreta fidei, quibus non minus Pontifex quam ceteri fideles assurgere tenentur.

nentur, si enim SS. PP. extra fidei materiam quidquam definiunt, non solum nec Pontificem, verum nec privatos obstringunt efficaciter; quam responsionem colligere etiam licet *ex c. 6. d. caus. 5. quest.*

Resp. 3. Summus Pontifex obligatur vi directivâ indirectâ legum suarum. Haunold. *tract. 1. de J. 7. n. 54.* D. König. *ad tit. de Constit. n. 10.* D. Francisc. Schmier. *in tract. de Jure leg. c. 5. sect. 1. §. 3. num. 89.*

Ratio est, quia summus Pontifex cum sit pars Ecclesiæ, non qualiscunque sed Principalis, tenetur ex ipso juris naturalis dictamine bonum Ecclesiæ promovere, nec verbo tantum sed & exemplo; quod, si in ulla re, certe in legis observantia, est longe potentius verbis, ut ait Claudianus:

Primus jussa sibi, tunc observantior equi

Eit populus nec ferre negat, cum viderit ipsum

Authorem parere sibi, componitur orbis

Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus

Humanos edicta valent, ut vita Regentis.

Ergo summus Pontifex legibus suis indirecte saltem tenetur, nempe non ex virtute per legem intenta, sed occasione legis quæ excitat dictamen naturale, ut quam aliis imponit servandam legem, ipsemet servatu possibilem opere commonstret, ne dum primus est legis fractor potius quam lator,

subditis præbeat ansam sequendi malum exemplum; quo sensu intelligendi sunt *c. 14. c. 15. caus. 25. quest. 1.* qui textus possent objici; quam responsionem intellige sic demum, si materia legis sit æque conveniens summo Pontifici ac cæteris subditis.

Urges ergo Pontifex arctius sua lege obstringitur, quam fideles subditi, qui lege positivâ tantum, ille vero ex lege naturali obligatur. Sed malè! etiam subditi fideles ex divino & naturali jure justa mandantibus obtemperare coguntur, ergo non magis legislator, quam isti obligantur. Porro dici potest, quod transgressio legis Pontificiæ, sit etiam transgressio naturalis & divinæ, intellige: quod sit talis reflexè, scilicet quia legem Pontificiam servare præcepit jus naturale & divinum, adeoque transgrediendo legem hanc etiam transgredimur illas; Quod si

Pergas 2. Cum fidelibus in sua lege dispensat Pontifex, (quia lex naturalis & divina non obligant,) si fideles non amplius velit obligatos esse Pontifex, sed in lege naturali dictante & imperante ut summus Pontifex legem suam custodiat, non dispensat Pontifex, quia lex illa neutiquam alligatur voluntati Pontificis, ergo adhuc est fortior & intensior obligatio Pontificis.

Resp. Sicut jus naturæ non vult, ut Pontifici obediant subditi, quando non imperat, ita jus naturæ non vult, ut summus Pontifex servet

L 3

legem,

legem, ad quam servandam ex iusta causa non tenetur, sicut ergo non obligatur sua lege, nisi iuste voluerit, sic rectè dispensat in sua lege, si ob iustæ causæ interventum eum obligari jus naturæ non velit.

10 Quæres 9. *A quo tempore leges Pontificiæ universales incipiant obligare?*

Resp. Leges Pontificiæ universales non obligant in actu secundo, nisi post lapsum duorum mensium à die promulgationis.

Ratio est, quia in *Novella 66. in rubric. præfat. & c. 1. pro legum civilium obligatione tempus bimestre post promulgationem requiritur, ut nempe totum quasi Imperium in uno eodemque tempore simul & semel obligari incipiat, ac uniformitas in operando statuatur, tum quia constitutio ejusdem novellæ non tantum generali receptione à jure ecclesiastico assumpta, sed speciali constitutione probata videtur, dum Pius IV. in *Bulla sicut ad sacrorum* anno 1564. postquam consultus erat de tempore, quo Concilium Tridentinum obligare inceperit, ita rescribit, *quia jure etiam communi sancitum est, ut constitutiones nova vim non nisi post certum tempus obtineant, æquum nobis & justum visum est prædicta decreta à Calendis Maji proximè præteriti omnes obligare cepisse.* Quò etiam quadrat rotundus textus, in *c. 1. de Concess. præbend. in 6. ibi: Quo lex seu constitutio & mandatum nullos adstringant, nisi post tempus, infra quod ignorare minimè debuissent.* Si
Dicas: Jus Civile per Pii IV, bul-*

lam non absolute recipi, sed quoad prædicta tantum, nec cum determinatione bimestris sed lapsu aliqujus intervalli indeterminati. Sed

Contra est, quia Pontifex imprimis supponit utroque jure Canonico & Civili sancitum esse, ut quæcunque novæ constitutiones non statim obligent à momento promulgationis, quia dicit indefinite: *Jure communi & constitutiones novæ; deinde supponit certum tempus jure communi determinatum esse, quo in actu secundo nova lex obligationis faciat exordium, in verb. non nisi post certum tempus.* Ergo licet summus Pontifex in *cit. Bulla* non præcise tempus bimestre pro concilii obligatione præscribat, sed tempus trimestre, ut constat ex *Bulla alia, quæ incipit, Benedictus DEUS: in qua concilium confirmatum, ac sub finem mensis Januarii præcedentis Romæ publicatum legitur: Nihilominus Jus Civile absolute & quoad determinationem bimestris recipit, tempusque longius pro Tridentini obligatione ideo tantum expressit, quia à die promulgationis non parum temporis in exemplaribus diligenter emendateque imprimendis consumptum fuit, ut fatetur ipsemet Pius IV. in *cit. bulla sicut ad sacrorum.**

Nulla igitur est repugnantia, quia summus Pontifex tempus subinde majus subinde minus bimestri ad legum universalium actualem observationem, pro materiæ ac circumstantiarum diversitate de-

termi-

terminare valet, quandoquidem ex natura rei spatium duorum mensurium non exigitur, sed si tempus aliud expressum non sit, ex tacita & præsumpta legislatoris voluntate requiri, recte defenditur.

II Quæres 10. Ubi leges universales summi Pontificis promulgari debeant ad hoc ut obligent?

Respondent Panormitanus ad c. 2. de Constit. n. 7. circa fin. Felinus ibid. n. 7. Molina de J. & J. Tract. 2. disp. 395. à n. 6. Gibalinus scient. Canon. lib. 7. c. 2. quest. 1. num. 7. P. Engel. ad tit. de Constit. num. 65. D. König. ibid. n. 20. D. Francisc. Schmier. cit. tract. c. 5. sect. 1. §. 1. n. 14. non sufficere eas promulgari Romæ, sed eas insuper in Provinciis promulgari debere.

Prob. I. Promulgatio in partibus facienda, tum ex natura rei (si non de necessitate, saltem de congruentia & convenientia) tum ex dispositione juris requiritur ad legem ecclesiasticam; nam ex natura rei lex est jussio & allocutio publica, non ad particulares & singulos homines, sed totam communitatem directa, ergo ita debet esse comparata, ut apta sit per se percipi à tota communitate Christiana; atqui lex Romæ promulgata non est apta per se percipi à tota communitate Christiana, neque enim curia Romana laborat, ut lex Romæ promulgata aliis innotescat, neque si privatam quis notitiam legis constitutæ habeat, tenetur eandem notitiam promovere, Ergo &c,

unde Cajetanus à Gibalino loc. cit. num. 16. adductis scripsit; si nova Roma promulgatur lex, & nec curia ipsa procurat, ut promulgatio ad Ecclesias Cathedralis deveniat, nec Prælati, qui ibi sunt, insinuant suis Ecclesiis, accusari nec apud Deum, nec apud homines ignorantia possunt, nescientes, Neque

Dicas ex hoc sequi, debere legem singulis hominibus intimari, contra c. 1. de postulat. prælat. quatenus in legis notitiam facilius veniant. Nam contra est, quia lex, sicuti singulis non ponitur, sed communitati, ita non singulis sed communitati debet intimari, ergo debet promulgari in omnibus provinciis Christianis; quippe quæ collectim sumptæ constituunt & integrant communitatem Christianam & Ecclesiasticam.

2. Constitutio juris civilis apertè huic sententiæ suffragatur, licet enim summus Pontifex non teneatur in modo regendi & imperandi legibus sese conformare, attamen propter majorum canonum & legum cathedræ Apostolicæ & solii Imperatorii concordiam ultro voluit, ut quæ jure civili statuta sunt, trahantur etiam ad jus canonicum per vulgatissimos textus c. 1. & 2. de N. O. N. c. 9. c. 11. c. 12. & seqq. dist. 10. ergo quia leges Civiles ex constitutione Novella 66. requirunt promulgationem in singulis Imperii provinciis, requirunt etiam Ecclesiasticæ, de quibus in contrarium nulla existat ordinatio; idque tanto magis

magis, quanto Romana Ecclesia in pluribus mundi regionibus & regnis, quam Romanum Imperium est dilatata.

3. Non solum jus civile sed etiam jus Canonicum promulgationem in provinciis desiderat, liquidem in c. 13. de pœnit. 55. remiss Innocentius III. constitutionem de medicis in Concilio Lateranensi editam, ut cum eos ad infirmos vocari contingerit, ipsos ante omnia moneant & inducant, ut medicos advocent animarum, tunc demum obligare vult, postquam per praelatos locorum fuerit publicata. Si

Dicas 1. Non obligationem recitatae constitutionis, sed pœnam ingressus in Ecclesiam ad promulgationem localem adstringi.

Contra est, si pœna non obligat, antequam lex pœnalis promulgationem localem adeptam est, certe nec præceptiva lex obligabit antea; tum quia gravius & deterius est, reatum culpæ & pœnæ æternæ, quam temporalis incurrere, tum quia ipsa lex pœnalis spiritualis non obligat, nisi culpa præcesserit. Si

Dicas 2. Allatam constitutionem particularem esse, atque vel ex hoc ad alias leges non ampliandam, quia in aliis similes clausulæ non reperiuntur, enim vero sicuti Novella 66. licet particularis sit, de LL. testamentariis duntaxat præscripta, nihilominus ob paritatem rationis, ad reliquas LL. porrigitur, ita est. c. cum infirmitas; esto particulare sit, ac de medicis tantum loquatur, ad

alias tamen LL. ob rationis paritatem erit extendendum, quia videlicet absolum est, leges obligare, antequam sint communitati sufficienter manifestata.

Sententiam oppositam & asserentem, quod sufficiat promulgatio Romæ, utpote probabilem etiam defendunt AA. gravissimi, qui proinde

Objiciunt 1. promulgatio in singulis provinciis faciendâ, neque ex natura rei, neque ex constitutione juris requiritur. Ergo. prob. antec. quoad primam partem deducitur ex eo, quod promulgatio Romæ facta sufficiat, si lex in notitiam orbis Christiani successive possit devenire; quoad alteram partem declaratur sic; quia pro necessitate promulgationis in Provinciis faciendâ, solummodo assertur paritas ex LL. civilibus petita, hæc verò est eo debilior, quo minus summus Pontifex LL. civilibus in modo regendi sese accomodare tenetur.

Resp. 1. Dist. promulgatio, qualis de facto fit, in singulis provinciis non requiritur ex natura rei absolute C. non requiritur ex natura rei secundum quid & quoad melius esse. N.

Resp. 2. Quod promulgatio in provinciis faciendâ etiam requiratur ex jure canonico, monstravi supra, interim verum quidem est, quod Pontifex non obligetur legibus Civilibus, vult tamen eas recipere ad declarationem sui juris dubii d. c. 1. de N. O. N.

Obji-

Objicies 2. Ex stylo Romanæ Curia recentè editæ bullæ non alibi, quam Romæ promulgantur, regulæ cancellariæ in partibus nunquam sunt promulgatæ, omnes etiam causæ juxta constitutiones Romæ promulgatas decidi solent. Ergo signum est summi Pontificis mentem & voluntatem esse, ut novæ constitutiones statim obtineant vim obligativam, postquam in Campo Floræ ad valvas Vaticani fuerint appensæ.

Resp. Quod regulæ Cancellariæ non sint in partibus publicatæ, hinc illas non habere vim legum universalium sed Romæ solum secundum eas, tanquam leges Romæ publicatas, judicari, quæ leges dicuntur potius stylus curiæ; qui extra curiam non facit jus, cum causæ beneficiales & quæcunque extra curiam ventilandæ, juxta commune jus possint decidi; licet in curia discutiendæ secundum curiæ stylum regulentur.

Cæterum ipsimet adversarii fatentur coguntur plurimas extravagantes Bullas in Germania & alibi non obligare. Cur ita? vel quia sic habet consuetudo, ut ejusmodi Bullæ non publicatæ in partibus non obligent, vel quia regibus & principibus privilegium est concessum, ut leges ecclesiasticæ non stringant ante promulgationem in provinciis factam.

Dicendum igitur, quod naturæ legum valde sit conforme, ne prius universaliter obligent, quam sint

in provinciis publicatæ, nisi Legislator expresse contrarium statuatur; de legibus infirmantibus contractum, inferentibus censuram & similibus, plerique sentiunt illas non obligare, nisi promulgatas in provinciis, ne cum publico dispendio plures contractus rescindi, aut cum animarum periculo censuras sæpius incurri, necesse sit. Sic in specie Concilium Tridentinum (extra fidei decreta) non obligat in provinciis, in quibus promulgatum non est, fuitque hæc antiquissima & plurimum sæculorum usu approbata consuetudo, quod leges summi Pontificis, tum Conciliorum à Pontifice approbatorum singulis provinciis promulgari consueverint.

Quæres 11. An ad hoc, ut leges universales Pontificia obligent, requiratur acceptatio populi Christiani?

Resp. Negative. Ratio est, summus Princeps Ecclesiasticus potest obligare independentè à consensu & acceptatione populi, partim quia absolutam obligandi potestatem à Deo immediate accepit *ex dd.* eamque independentè à concilio exercere potest *ex dd.* Partim quia summi pastoris & gubernatoris, non vero ovium est discernere, an legem servari expediat, nec ne? habet præterea summus Pontifex voluntatem legem independentè à populi Christiani voluntate ferendi, eique efficaciam obligativam tribuendi, dum non tantum mandat & imperat, ut lex promulgata

M

serve

fervetur, sed etiam in non servantes pœnas ac censuras fulminat, ergo cum ad legis vigorem plura non requirantur, quam voluntas & potestas legislatoris, lex ecclesiastica sufficienter promulgata populum Christianum sufficienter obligat. Sic etiam lex naturæ & divina sine acceptatione populi obligat, quia illæ leges immediatè à DEO procedunt; atqui etiam potestas ferendi legem ecclesiasticam immediatè procedit à DEO; Ergo & huic potestati populus obedire tenetur, abstrahendo an velint aut nolint legem acceptare. Si

Dicas summus Pontifex ex benignitate non vult obligare populum ad legem, antequam subditi eam acceptaverint. Contra est. lex summi Pontificis essentialiter distinguitur à consilio, quod si verò summus Pontifex ex benignitate permittat populo liberum, velitne legem acceptare, vel non, lex non distinguitur essentialiter à consilio.

2. Si ex conniventia summi Pontificis legem recusare liceret, etiam verum esset, quod sine omni causa legem recusare liceret, quia sine voluntate obligandi lex non obligat; sed hæc sequela ab Alexandro VII. de anno 1665. est damnata hisce formalibus: *Populus non peccat, etiamsi absque ulla causa non recipiat legem à Principe promulgatam.*

14. Objicies 1. c. 3. dist. 4. ubi dicitur, leges instituuntur, cum promulgantur, firmantur, cum moribus utentium comprobantur, ergo ad

hoc, ut lex summi Pontificis robur accipiat, à populi moribus debet comprobari.

Resp. Textum Gratiani non de firmatione juris sed facti accipiendum esse, eo videlicet intellectu, quod usus & observantia legis, legem in effectum deducat, non ex voluntate populi, sed imperio Legislatoris, cum enim ipsemet Gratianus asserat institutionem & substantiam legis à promulgatione haberi, nequeunt utentium mores aliam, quam extrinsecam confirmationem legi superaddere; acceptatione ergo confirmantur leges. Dist. extrinsecè. T. intrinsecè, quoad vim legis N.

Objicies 2. c. 6. de Cleric conjug. ubi Innocentius III. considerans, quod Orientalis Ecclesia votum continentia non admiserit, declarat: Græcos in minoribus ordinibus matrimonium rectè contrahere & in superioribus matrimonio jam contracto licite uti posse. Ergo Græci excusantur propter legem non receptam.

Resp. Citatum textum neutiquam supponere, quod in voluntate Græcorum steterit, velitne legem continentia clericalis acceptare vel non? sed mentem Pontificis tam benignam fuisse, ut Græcorum infirmitati descendere, ac præceptum illorum indoli non adeo conveniens, ad Ecclesiam orientalem extendere non voluerit.

Objicies 3. Plurimæ Leges Pontificia in desuetudinem abierunt,

EX

ex nulla alia ratione, nisi quod usu nunquam fuerint receptæ.

Resp. Leges quæ usu non receptæ dicuntur, opitulante consuetudine legitime introducta vim obligandi perdidisse, neque tamen exinde licet arguere, etiam non acceptationem populi vim legi adimere, si enim consuetudo rationabilis & iusta sit, non tam ex consensu populi, quam legislatoris auctoritatem accepit, cum tamen sola non acceptatio ex libero subditorum arbitrio proveniat, legislatore dissentiente & contradicente; & inde est, quod non receptio legis fit quidem occasio & prima dispositio ad consuetudinem contra legem, non tamen statim perimit, nec subditos à legis observatione eximit, sed potius tamdiu stringit, quamdiu requisita legitimæ consuetudinis non concurrunt, indeque fluit, quod consuetudo contra legem consurgere non possit, nisi per actus formaliter peccaminosos, factos nempe contra legem promulgatam & obligantem, ex proposito & voluntate eam abrogandi. Occasione hujus

15 Quæres 12. An & quatenus Græci obligentur Legibus universalibus summi Pontificis?

Nota. Distinguendum esse inter leges pure humanas & declarativas juris naturalis vel divini. Hinc

Resp. Leges Ecclesiasticæ declarativæ juris naturalis vel divini positivi, æque Græcos ac Latinos

stringunt. Ratio est, quia lege naturali & divina sine discrimine nationis aut conditionis omnes tenentur, ergo etiam lege declarativa juris naturalis vel divini, quia lex declarativa non tam nova lex est, quam antiquæ legis major explicatio. D. König de Constit. n. 7. in fine.

Confirmatur si summus Pontifex articulum fidei antehac inter Professores & Doctores ambiguum decidat, utique Græcos non minus quam Latinos habebit ad obsequendum obstrictos; ex quo enim fides est una, nec alia apud Græcos, alia Latinos, in Decreta fidei unitis viribus & Græci & Latini jurare debent. Ecclesia una est, ait D. Cyprianus in c. 8. caus. 24. quest. 1. quæ in multitudinem latius incremento fecunditatis extenditur, quomodo solis multi radii sed lumen unum, & rami arboris multi, sed robur unum tenaci radice fundatum, & cum de fonte uno rivi plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur, exundantis copia largitate, unitas tamen servatur in origine. Succinit Cypriano Gregorius, Gregorio Ambrosius, Ambrosio Hieronymus, Hieronymo venerabilis Beda c. 20. & seqq. caus. 24. quest. 1.

Resp. 2. Leges Pontificiæ purè humanæ non obstringunt Græcos. D. Francisc. Schmier aliique ab eo relati Tr. de jure legal. cap. 5. sect. 3. §. 2. n. 28.

Ratio est, quia summus Pontifex etiamsi quoad Græcos eandem ligandi,

gandi, solvendi pascendi & jubendi potestatem adeptus fuerit, quam adeptus quoad Latinos, ex benigna tamen voluntate & intentione non vult eandem potestatem adversus Græcos circa leges Ecclesiasticas pure humanas usurpare. Idque constat ex *c. fin. dist. 31. c. 6. de Cleric. conjugat. c. 7. de panit. & remiss.* dum tres Pontifices Stephanus, Innocentius III. Clemens III. præceptum Ecclesiasticum de servanda à Clericis in majoribus ordinibus continentia Græcos non obligare, dilucide profitentur. constat etiam ex aliis Ecclesiasticis præceptis *v. gr. de consecratione in fermentato, collatione ordinum, sacrificio missæ, in quibus modum plane à Latinorum more alienum observant Græci; quia ergo ad efficacem & actualem legis obligationem non sufficit sola potentia, si desit obligandi voluntas, sanè modernis temporibus Græci non obligantur Ecclesiasticas leges servare.*

Dixi *modernis temporibus*, ut exciperem illas leges, quæ antequam orientalis à Romana Ecclesia divortium & secessum fecit, tam Græcis quam Latinis communiter promulgatæ noscuntur, quarum numerosam partem per concilia in oriente celebrata in orbem Catholicum prodiisse, quis tam peregrinus est, ut nesciat.

16 *Quæres 13. Utrum lex summi Pontificis obliget in conscientia?*

Obligare in conscientia nihil est aliud, quam obligare sub peccato,

sive dein gravi sive levi, adeo ut transgressores legis peccent graviter vel leviter, pro diversitate aut materiæ, aut voluntatis in legislatore graviter vel leviter obligante. Igitur ad quæstionem

Resp. Affirmativè. Est communis sententia Catholicorum, teste Suarezio *de legibus lib. 4. c. 12.* & prob. ex variis sacre scripturæ testimoniis. *Matth. 16. 18. Joan 21. c. 15. ad Rom. 13. 1. Petr. 2.* & insuper ratio est, quia dum Pontifici potestas regendi fidelium animas, utendi gladio spiritualis vindictæ, claudendi & referendi cælum est concessa, *Matth. 16. tibi dabo claves regni cælorum.* Pariter concessa erit facultas ligandi conscientias.

Contrariam sententiã præter omnes A catholicos tenuit vir suo ævo famigeratissimus Joannes Gerson *part. 3. tr. de vita spirituali. lect. 4. Alfabeto 62.* duabus potissimum rationibus permotus; primâ: quia nemo potest obligare in foro superiori, & ad pœnam quam infligere nequit. Altera, quia ex definitione S. Augustini omne peccatum est *dictum, factum, vel concupitum contra legem Dei;* Pontifex autem primò nequit infligere pœnam peccati, quæ pœna in altera vita persolvitur modò; dein lex Pontificia non est lex Dei. Sed

Resp. Homines uti delinquendo contra leges Ecclesiasticas indirectè delinquant contra legem divinam, utpote cum ex quarto Decalogi præcepto jubeantur su-

perio;

perioribus iusta & iuste imperantibus obedire, ita & pœnam æternæ mortis ex transgressione legis Ecclesiasticæ promeritam indirectè ab hominibus, directè à Deo statui & infligi. Exemplum affertur in lege principum inferiorum, qui ex potestate concessâ quandoque leges ferunt sub pœna mortis temporalis, ita tamen ut potestas ultimata puniendi supremo Principi reservetur.

§. II.

DE SUMMI PONTIFICIS POTESTATE DISPENSATIVA.

SUMMARIA.

1. Dispensatio quid sit? 2. Pontifex nequit dispensare in jure naturæ. 3. Qualiter lex naturæ possit mutari & quotuplex sit mutatio. 4. An & quomodo Pontifex possit relaxare vota? 5. Quomodo vinculum matrimonii rati à Pontifice possit dissolvi sine mutatione juris naturalis? 6. An Pontifex possit quoad jus naturæ uti Epikia verâ & propria? 7. Quid sit Epikia impropria? 8. Pontifex nequit dispensare in jure positivo divino. 9. Ponuntur objectiones. 10. An summus Pontifex possit abrogare vel corrigere leges imperiales aliasque Civiles rerum publicarum. 11. An Pontifex possit relaxare juramenta & quando? 12. Potestas Papæ quoad matrimonia recensetur.

1 Dispensare in lege nihil est aliud, quam remanente universaliter legis vigore, aliquem in particulari hic & nunc à lege eximere, adeo ut tali liceat in particuluri, quod reliquis & universaliter prohibetur.

Quæres I. An summus Pontifex possit dispensare in jure naturæ?

2 Resp. Negativè. quia dispensare in lege naturæ est legem naturæ propriè & formalite mutare, jus verò naturæ propriè & directè ne quidem à DEO mutari potest, quod enim ex natura sua turpe est & ab

intrinsicè repugnat naturæ humanæ, etiam autoritate divina nequit naturæ humanæ consonum & condecens reddi. Quod etiam intellexit Imperator in §. 11. Inst. de J. N. G. & C. ubi ait: Naturalia jura divina quadam providentia constituta, semper firma atque immutabilia permanere.

Dixi, quod summus Pontifex in lege naturæ nequeat dispensare; hinc avertendum est, qualiter lex naturæ possit mutari; & quidem mutatio duplex cogitari potest, prima est propria, directâ, formalis, quando